

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 249. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358587392/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Det er ikke uden Betydning, at vi straks kan føre et romantisk Arbejde tilbage til den franske Materialisme; det er i Virkeligheden fra den, at den mørke romantiske Skæbneiro stammer. *Lovell* er en Bog, hvis Læsning i vore Dage er i høj Grad besværlig. Formen er trættende bred, alle de Optrædende staa som i Taager. Bipersoner som den ædle gamle Tjener er kedelige Mindelser om Richardson, og der findes hverken et drastisk Træk eller en plastisk Situation. Bogens Fortrin, der er ligesaa tyske som dens Mangler, bestaar i en udholdende og haardnakket Sjælegranskning. Dens Helt er en Yngling, der lidt efter lidt langsomt og sikkert føres til at opløse alle faste Livsmagter, alle overleverede og godkendte Regler for Livet paa en saadan Maade, at han ender i en reu Forbrydertilværelse med en forhærdet Egenkærlighed til Grundvold. Man har Uret, naar man undrer sig over, at Tieck i saa ung en Alder kunde skildre Sligt. Er det ikke netop i de tidligste Ungdoms-aar, at Ynglingen, hvis Blik endnu slet ikke formaar at vende sig udad, men som bestandig er sysselsat med alt det Forunderlige, der viser sig for ham, naar han ser ind i sit eget Hjerte, uafsladeligt maa optræve sig selv, undersøge sine egne Tilstande, se sig i det Spejl, som hans egen Bevidsthed rækker ham? Der gives for mange Sind ingen mere selvkritisk Alder end Tidsrummet omkring det tyvende Aar. Man har endnu saa god Tid i Livet, saa god Tid til at gøre sig Rede for sig selv; man tilbringer sine Dage med at lære det Instrument at kende, hvorpaa man hele Livet igennem skal spille; man stemmer det; man agter paa, hvorledes det er stemt. Den Tid er endnu fjern, hvor man raskvæk overtager sig selv og benytter sig som Instrument, hvad enten det er som Violin eller som Brækjern eller som hvad det nu kan falde. Og byder Omverdenen ved Omstændighedernes Beskaffenhed hverken Opgaver eller Næring, og vedbliver Selvet at leve af sit eget Blod, da maa uundgaaeligt Grubleriet føre til, at Personligheden opplukkes eller udhules.

Det for Digteren, for Retningen, for Tidspunktet Ejendommelige er her det Følelsens Fantasteri, hvori det selyprøvende Grubleri slaar over. Den Enkelte vover for Alvor at gøre sit tilfældige Jeg, som har opløst Alt, hvad der efter Skik og Vedtægt har Krav paa Ærbødighed, til alle Tings Rettesnor og alle Reglers Ophav. Her er Forvridningen af Fichtes Grundtanke utvetydig.

Man læse følgende Vers af *Lovell* og den efterfølgende Betragtning:

Willkommen, erhabenster Gedanke,
Der hoch zum Gotte mich erhebt.

Die Wesen sind, weil wir sie dachten.
In trüber Ferne liegt die Welt,
Es fällt in ihre dunkeln Schachten
Ein Schimmer, den wir mit uns brachten.
Warum sie nicht in wilde Trümmer fällt?
Wir sind das Schicksal, das sie aufrecht hält!

Den hangen Ketten froh entronnen
Geh' ich nun kühn durchs Leben hin
Den harten Pflichten abgewonnen.
Von feigen Thoren nur ersonnen.
Die Tugend ist nur, weil ich selber bin,
Ein Widerschein in meinem innern Sinn.

Was kümmern mich Gestalten, deren matten
Lichtglanz ich selbst hervorgebracht?
Mag Tugend sich und Laster gatten!
Sie sind nur Dunst und Nebelschatten.
Das Licht aus mir fällt in die finstre Nacht.
Die Tugend ist nur, weil ich sie gedacht.

Saaledes behersker min ydre Sans den legemlige, min indre Sans den aendelige Verden. Alt er underordnet min Vilkaarlighed; enhver Ting, enhver Handling kan jeg kalde, hvad det behager mig; den levende og livløse Verden hænger i Kæder, som min Aand styrer; mit hele Liv er kun en Drøm, hvis mangfoldige Skikkelser forener sig efter min Vilje. Jeg selv er den eneste Lov i den hele Natur, og denne Lov adlyder Alt.

Naar Friedrich Schlegel senere udraaber: «Fichte er ikke tilstrækkelig ubetinget Idealist . . . jeg og Hardenberg (Novalis) er det dog mere,» saa har allerede ti Aar i Forvejen, og længe før der blev Tale om Romantik og romantisk Skole, Tieck øjnet den Vej, som den nye Skole vilde slaa ind paa: Den Enkeltes Gaaen op i personlig Vilkaarlighed og denne Vilkaarligheds Op-højelse til Livets og Kunstens Kilde under Navnet Fantasi. *Lovell* føres ad denne Bane ud over alle afstukne Grænser. Medens *Johannes Forførelsen*, der i vor Literatur fuldender og afslutter denne Type, bestandig holder sig indenfor et vist Skema, i Af-